

Ny dramatik

på Aarhus Teater

at
AARHUS TEATER

**JEG
FORSVINDER**

Af ARNE LYGRE

STUDIO
Danmarkspremiere
30. januar 2015

Dramatikken i centrum

Aarhus Teater vil være med til at udvikle den nye dramatik og dermed fremtidens teater. Vi satser massivt på ny dansk dramatik, og vil vise noget af det bedste nye fra udlandet for vores publikum. Derfor har vi dedikeret en af vores scener til førsteopførelser og Danmarkspremierer. På Studio scenen præsenterer vi 4 nye værker hver sæson, og her er dramatikeren i centrum.

For at skabe et kunstnerisk rum med et særligt fokus på dramatikeren, er forestillingerne på Studio scenen ikke tænkt som store udstyrsstykker og der er skabt en række næsten dogmeagtige vilkår for produktionerne.

På Studio scenen må der maksimalt indgå 5 skuespillere i hver forestilling. Som til alle andre forestillinger ansættes der en instruktør og en scenograf, og derudover er der tilknyttet to faste Studio sceneteknikere.

Publikumsrækkerne er placeret samme sted i rummet til alle forestillingerne hele sæsonen, og værksteder og mandskab i huset må kun benyttes i begrænset omfang.

Reglerne er stramme, men formålet er enkelt: dramatikken skal i centrum og vi vil præsentere mere af den. Igennem skuespillerne skal publikum møde de nye stykker, og det er det møde, vi stiller skarpt på.

Mick Gordon
Teaterdirektør

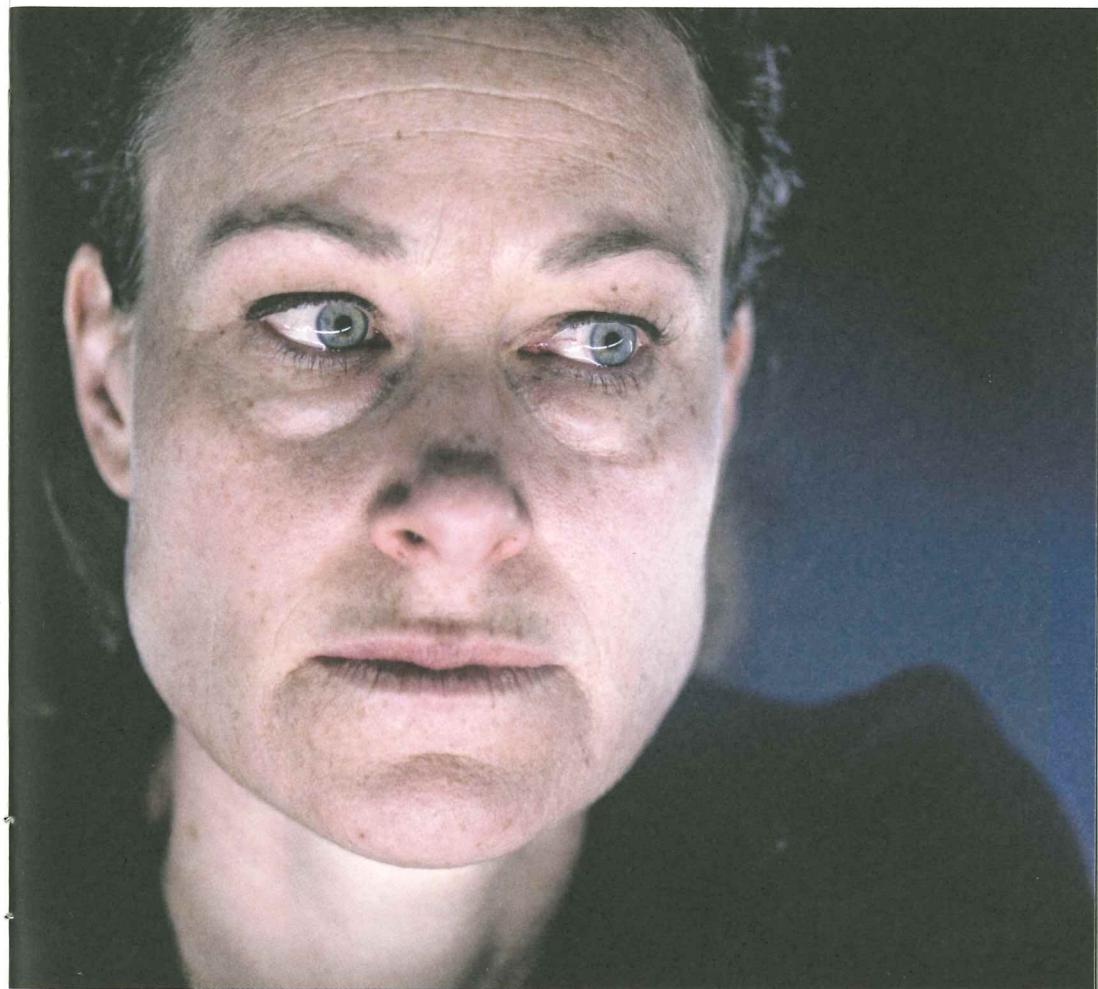

JEG Marina Bouras

MIN VENINDE Camilla Gjelstrup
JEG Marina Bouras

MIN VENINDE Camilla Gjelstrup

MIN VENINDE Camilla Gjelstrup
JEG Marina Bouras

At stole på teksten

Interview
med
dramatiker

Arne Lygre

Af dramaturg **Hanne Lund Joensen**

På Aarhus Teater har vi dedikeret vores Studio scene til ny dramatik. I denne sæson præsenterer vi 3 nye danske stykker og så dit stykke »Jeg forsvinder«. På Studio scenen har vi særligt fokus på at dyrke dramatikerens stemme. Hvad oplever du giver din kunstneriske røst de bedste betingelser?

Tillid. Det at føle, at nogen er oprigtigt interesseret i mit arbejde, også det som ikke er skrevet endnu. Og som giver mig mulighed for at skabe nye værker. Sådan nogle mennesker har jeg haft kontakt med gennem tiden. Den norske dramaturg Cecilia Ölveczky har været og er utrolig vigtig for mig. Jeg fik kontakt med hende på et tidspunkt, hvor jeg ikke følte, at der var så stor interesse for mit forfatterskab. Det var i en formmæssig brydningstid mellem mine første stykker i 1990'erne, og det der kom efter. På det tidspunkt var det uvurderligt at blive set og opmuntret af hende, og det førte til flere produktioner på mange forskellige teatre. Siden den gang har hun været min faste dramaturg, når jeg arbejder med et nyt værk. Et andet eksempel gælder mit seneste stykke »Ingenting af mig« som blev skrevet, fordi teaterchefen på Théâtre de la Colline

i Paris, Stéphane Braunschweig, sagde til mig, at der stod en scene klar, så snart jeg havde skrevet et nyt stykke færdigt. Det gjorde han til et frokostmøde den dag »Jeg forsvinder« havde premiere på hans teater, før vi vidste, hvordan produktionen ville blive mødt af publikum. Det imponerede og inspirerede mig. Nu har jeg fået en kontrakt med Nationaltheatret i Oslo, hvor jeg i de næste to år skal være husdramatiker og skrive et nyt stykke som skal iscenesættes i efteråret 2016. Det er både nervepirrende og meget inspirerende. Der er ingen præmisser for indhold og form, så det er i princippet et åbent bestillingsværk. Det er vigtigt for mig, for jeg tager aldrig opgaver, som styrer, hvad og hvordan jeg skal skrive.

Hvorfor ikke?

Jeg er nok bare mere interesseret i at lede efter det værk, som følger efter mine foregående, uden at lade mig forstyrre af, hvad andre ønsker at lave teater om. At finde linjen i forfatterskabet og videreudvikle min form. Generelt synes jeg nok, der er for mange bestillingsværks-projekter med et tilknyttet tema på teatrene. Nogle gange kan interessante dramatikere forsvinde, fordi de opsluges af projekter, som ikke er vigtige nok for dem. Så de på en måde trækkes væk fra det, de egentlig burde skrive om.

Udover dramatik, skriver du jo også romaner og noveller. Hvordan adskiller den dramatiske skriveproces sig fra de andre litterære genrer?

Selve skriveprocesserne er ikke så forskellige, synes jeg. For mig er det at skrive et nyt værk altid en møjsommelig proces, hvor jeg tager fat i en lille omstændighed, en situation, en eller flere karakterer, for så at forsøge at få nogle ord på dem, få skabt en

åbning som gør mig interesseret. Dette er altid stærkt knyttet til selve sproget. At nogle ord sætter sig, skaber bevægelse. Jeg planlægger ikke karakterer og narrativ udvikling, jeg har ikke udtænkt en handlingsgang på forhånd, men pludselig finder jeg en replik, jeg godt kan lide, en replik, som jeg aner, har noget i sig, et udviklings-potentiale. Der er en type information i noget de siger, som udvider situationen og temaet og universet. Jeg ved aldrig helt, hvor teksten skal hen. Efterhånden, som arbejdet skrider frem, får jeg selvfølgelig idéer til ting, som kan ske senere, men jeg skriver det ikke ind i teksten, før jeg kommer til det aktuelle sted. Arbejdet sker kronologisk, fra første til sidste side. Jeg lader aldrig svag tekst blive stående længe, jeg går ikke videre, hvis der er ting, som ikke fungerer. Jeg arbejder med de enkelte afsnit og øjeblikke, indtil jeg oplever, at de fungerer. Jeg er også optaget af formen, de litterære greb. Jeg er meget bevidst om den genre, jeg arbejder med. Når jeg skriver dramatik, prøver jeg altid at lede efter det helt specifikke, som jeg kun kan gøre i denne form, og som ikke lige så godt kunne have været film eller prosa.

Når dit drama er færdigskrevet, tager instruktøren det i hænderne og skaber sammen med skuespillerne en opførelse af dit værk. Hvordan har du med at give dit værk i hænderne på nogle andre?

Det er jo selve meningen med det at skrive for teatret. At nogle andre skal skabe et teatralt værk, forestillingen, af mit litterære værk, dramaet. Jeg skriver ikke en teaterforestilling, men en tekst, som nogen kan bruge til at lave teater. Og så må jeg have tillid både til teksten og til dem, som skal arbejde med den. Samtidig handler det også om, at jeg ikke ønsker at begrænse

teaterkunstnernes valg. Jeg er ikke optaget af eller på jagt efter et udtryk, der kan stå som et facit for, hvordan et stykke af mig skal iscenesættes. Jeg fandt hurtigt ud af, at den eneste egentlige form for kontrol, jeg har, er gennem ordene på papiret. At få dem så præcise som muligt, så prægnante, at dem som arbejder med dem ikke har behov for at justere dem, men i stedet kan koncentrere sig om næste proces, iscenesættelsen, skuespillerarbejdet, scenografien. Jeg må stole på, at teksten er så klar, at den ikke har behov for mig som sin forklarer eller sin kontrollør.

I »Jeg forsvinder« optræder 3 tekstniveauer. Du har selv beskrevet det som 3 forskellige kameravinkler. Hvorfor bruger du dette stilistiske greb?

Har jeg sagt det?

Det står i et interview i den svenske avis Svenska Dagbladet fra maj 2013.

Jeg har nok ikke været helt præcis lige der. Måske var det et billede journalisten brugte, som jeg ikke var opmærksom nok på. Kameravinkler er der jo ikke tale om, men snarere forskellige fortællegreb. I alle mine dramatiske værker har jeg arbejdet med to forskellige fortællerperspektiver. Helt fra mit debutstykke i 1998. Dengang bestod grebet i, at korte dialogbaserede scener hele tiden blev afbrudt af monologer, der var holdt i tredjepersonsform. Senere begyndte jeg at arbejde med dialoger i dette andet fortællerniveau, stadig i tredjepersonsform. Efterhånden ændrede jeg det til første-personsform, og til slut kom der også sceneanvisningsagtige elementer ind i dette andet fortællerniveau. I »Jeg forsvinder« er der også et tredje niveau, for stykket er bygget op af scener, hvor karaktererne

snakker om mennesker, som befinder sig i en situation et helt andet sted, samtidig med dem. Så brydes scenerne, og ord fra disse andre bliver formidlet af de 'første' karakterer. Dette er vel strengt taget ikke et selvstændigt fortællerperspektiv, formativt set, men en formidling af situation og handling og dialog, som ligger udenfor det sceniske udgangspunkt.

Ja. Man glider fra en position, hvor karaktererne taler om nogle andre i en katastrofesituation, til en position, hvor karaktererne pludselig taler om disse andre. På den måde bryder du fiktionen og åbner for et spil med indlevelse som tema. Det, at kunne indleve sig i andre mennesker, der står i en krisesituation, bliver centralt. Hvorfor optager denne indlevelsesevne dig?

Jeg ved ikke, om jeg er enig, at indlevelse i psykologisk forstand er det primære for mig. Sådan som jeg husker processen med dette stykke, så handler det om en bevidsthed om samtidighed. Det var udgangspunktet. Tanken om, at mens jeg sidder her i dette øjeblik, så kan et andet menneske opleve noget tragisk bare nogle hundrede meter væk fra der, hvor jeg sidder. Hvis dette tragiske har noget med samfundet som sådan at gøre, så er det også en del af mig, uanset om jeg kender til hændelsen eller ikke. Jeg ønskede at frembringe en tekst, der havde det som en slags grundstruktur. At alle scenerne skulle have en 'skyggescene' med det samme antal karakterer som 'moderscenen', som foregik samtidig et andet sted. Disse scener uddyber det univers, stykket præsenterer. Hovednarrationen i teksten er jo en flugtsituation. En kvinde må flygte fra sit hus, fordi det ikke længere er trygt at opholde sig der. I lang tid er skyggescenerne mere tragiske end moderscenerne, men på et tidspunkt er

det, som om det vender. Den situation, kvinden og hendes nærmeste er i, bliver stadig mere kaotisk og uklar, og en af skyggescenerne fremstår mere som en drøm om en tryggere tilværelse, et håb om, at de senere skal få et andet liv.

Uden at være konkret leder du tanken hen på katastrofesituationer, man kan genkende. Nogle virker nærmest som varsler om katastrofer, der er opstået efter, at du har skrevet stykket. Er du synsk?

Ha ha. På ingen måde. Du tænker nok på stykket »Dage under«, hvor en mand kidnapper unge mennesker for at hjælpe dem, et påstået altruistisk projekt. Lige efter jeg havde skrevet det stykke, hørte vi om Kampusch-sagen i Østrig og et år efter kom Fritzl-sagen. Nu var ingen af disse forbrydelser jo i nærheden af at ligne stykkets projekt, men det er klart, at det hæftede sig op på dette stykke, associationerne var meget stærke til to så store hændelser i medierne. Tænker du også på, at jeg skrev »Jeg forsvinder« i 2010, og hændelserne på Utøya i 2011?

Ja, jeg får stærke associationer mellem stykket og den hændelse.

Måske kan man få det i forbindelse med strand- og svømmescenen, hvor mennesker må flygte over et sund for at komme i sikkerhed. Men for mig handler det slet ikke om den tragiske hændelse hjemme i Norge.

Undergangsforfølgelsen er stærk i dine værker. Titlen »Jeg forsvinder« er jo meget konkret i forhold til hovedkarakterens position i stykket. Men fortællingen fortsætter. Hvad er det der sker på den anden side af undergangen? Har du et bud?

Ja, titlen refererer på sin vis til dramaturgien i stykket. Det at hovedkarakteren forsvinder, og at stykket fortsætter med dem, der overlever. Men den kan vel også læses eksistentialistisk, at alle jeg'er skal forsvinde. Der er også en udvikling i teksten, fra et menneske alene, til to, til tre, til flere, til en menneskemasse. At enkeltindividet forsvinder i mængden. Jeg har ikke noget bud på selve handlingen i teksten, udover det, jeg har skrevet. Men jeg er vældig glad for den sidste scene. Jeg synes, jeg fandt noget der, som var interessant. To ensomme mennesker som forsøger at knytte sig sammen gennem sproget.

ARNE LYGRE

Den norske forfatter og dramatiker Arne Lygre er født i Bergen i 1968. Han er i dag bosiddende i Oslo. Arne Lygre har udover teaterstykker også udgivet en novellesamling og to romaner. Men det er indenfor teatret Arne Lygre har sin baggrund. Han har været statist på Nationalteatret i Oslo og skuespiller i uafhængige teatergrupper. Efter at have været meget tæt på at blive optaget på skuespillerskolen i Oslo, skiftede han fokus og valgte i stedet at skrive stykker til teatret.

Allerede med sit debutstykke »Mamma og meg og menn« fra 1998 blev han anset som en lovende dramatiker. Siden har han skrevet 8 stykker, som er blevet opført på både norske og udenlandske scener, bl.a. i Danmark, Tyskland, Frankrig, Italien, Portugal og Brasilien. Han er i dag etableret som en betydelig dramatiker, ikke bare i hjemlandet, men også på de europæiske scener. Sammen med Jon Fosse er Arne Lygre en af de nyere norske dramatikere, som er blevet spillet mest internationalt.

Det var med »Jeg forsvinner« (*Jeg forsvinder*) fra 2011, at Arne Lygre fik sit store gennembrud. Stykket havde premiere på Théâtre de la Colline i Paris, hvor Arne Lygre har fået flere af sine stykker opført. I 2013 indbragte stykket Arne Lygre den prestigefyldte Ibsenprisen, som er Norges største dramatikerpris. Samme år blev »Jeg forsvinner« indlemmet i den norske dramakanon, hvor en fagjury kårer de ti bedste dramaer siden Ibsen. Arne Lygre blev i 2014 præsenteret som ny husdramatiker på Nationalteatret i Oslo.

Arne Lygres stykker er i udgangspunktet realistiske, men uden direkte referencer til vores virkelighed. Der er en forbindelse til Samuel Becketts åbne rum i hans værker, men Arne Lygres universer er ikke absurde. Han arbejder altid med flere fortællenniveauer i det enkelte stykke. I »Jeg forsvinder« komplementeres det sceniske replikniveau af kommenterende og positionsforflyttende lag. Karaktererne kommenterer egne og andres handlinger næsten som et græsk kor. Og når fortællepositionen pludselig forflytter sig, mærker man en relation til Bertolt Brechts Verfremdung. Helt centralt står dog ordenes kraft. Det er fra sproget, rytmen og tonen, at Arne Lygres stykker udspringer, og det er gennem de nøje udvalgte ord, Arne Lygre ytrer sig så stærkt på scenen.

HLJ

INGENTING AV MEG

Verdenspremiere
Stockholms Stadsteater
Stockholm, Sverige
April 2014

RIEN DE MOI · Théâtre National de la Colline
Paris, Frankrig · September 2014

INGENTING AV MEG

DEN NATIONALE SCENE
BERGEN, NORGE
MAY 2015

Mann uten hensikt · Rogaland Teater · Stavanger, Norge · Oktober 2008

Jeg forsvinner

Aarhus Teater
Aarhus, Danmark
Januar 2015

Je disparaiss

Verdenspremiere

Théâtre National de la Colline
Paris, Frankrig
November 2011

Jag försvinner

Kungliga Dramatiska Teatern
(Dramaten)
Stockholm, Sverige
Oktober 2013

Jeg forsvinner

Nationaltheatret · Oslo, Norge · August 2012

Mann ohne Aussichten

Verdenspremiere · Theatre Am Neumarkt · Zürich, Schweiz · Maj 2006

Uomo Senza Mèta

Teatro Della Limonaia
Firenze, Italien
September 2009

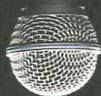
HOMME SANS BUT

Odeon Theatre de l'Europe
Paris, Frankrig
2007/2008

Mann uten hensikt

Nationaltheatret/Torshovteatret
Oslo, Norge
September 2005

Homem sem rumo
Avenida Paulista Theater
São Paulo, Brasilien
2007

HOMEM SEM RUMO

Teatro Comuna
Lisboa, Portugal
Oktober 2008

MANN OHNE AUSSICHTEN

Badisches Staatstheater · Karlsruhe, Tyskland · Februar 2009

HOMME SANS BUT

Théâtre Ocean Nord · Brussels, Belgien · Maj 2014

HOMME SANS BUT

Théâtre Taps Scala/Cie Poussière Rouge · Strasbourg, Frankrig · December 2012

Then Silence

Drama Centre London · London, England · Maj 2014

EWIG LEBEN

Staatsschauspielhaus
Dresden, Tyskland,
2003

KÄHKU IGAVIKKU

Vanalinnastudio · Tallinn, Estland · 2000/2001

BRÅTT EVIG Verdenspremiere · Nationaltheatret Oslo, Norge · 2000

Så stillhet

Verdenspremiere
Det Norske Teatret
Oslo, Norge
Februar 2009

TAGE UNTER

Düsseldorfer Schauspielhaus · Düsseldorf, Tyskland · Januar 2012
Berliner Festspiele · December 2011

Mama und Ich und Männer Badisches Staatstheater · Karlsruhe, Tyskland · 2007/2008

DAGE UNDER

Verdenspremiere
Teater Momentum
Odense, Danmark
Februar 2009

MOR OG MIG OG MÆND

Teater Masken
Nykøping Falster, Danmark, 2000

Dager under Trøndelag Teater · Trondheim, Norge · November 2014

Mamma og meg og menn

Verdenspremiere
Rogaland Theatre
Stavanger, Norge, 1998

JOURS SOUTERRAINS

Compagnie SIRÈNES
Aubusson, Paris, Lyon,
Lille, France
Marst, april 2011
Januar 2012

MAMMA OG MEG OG MENN

Agder Teater
Kristiansand, Norge,
2009

Maman et moi et les hommes Addition Théâtre · Le Mans, Frankrig · 2006/2007

Maman et moi et les hommes Theatre Company L'Autre Chemin · Turné, Frankrig · 2007/2008

Maman et moi et les hommes

Compagnie des 4 coins · Metz, Frankrig · 2009

Samtlige opførelser
af Arne Lygres værker

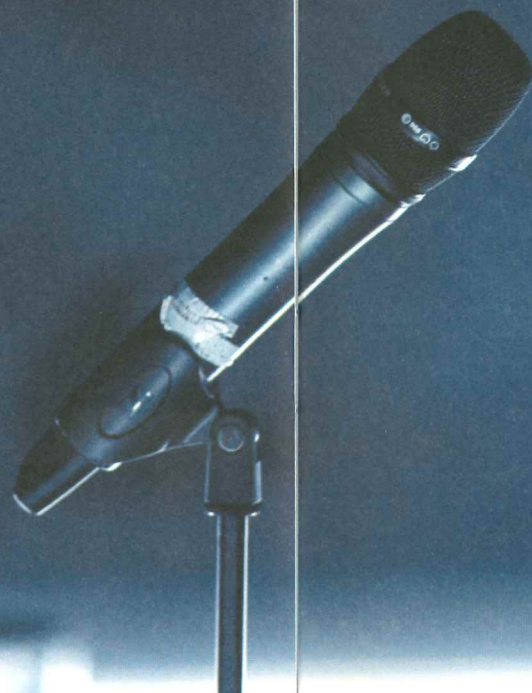
SÅ STILHED

Statens Teaterskole
København,

Danmark

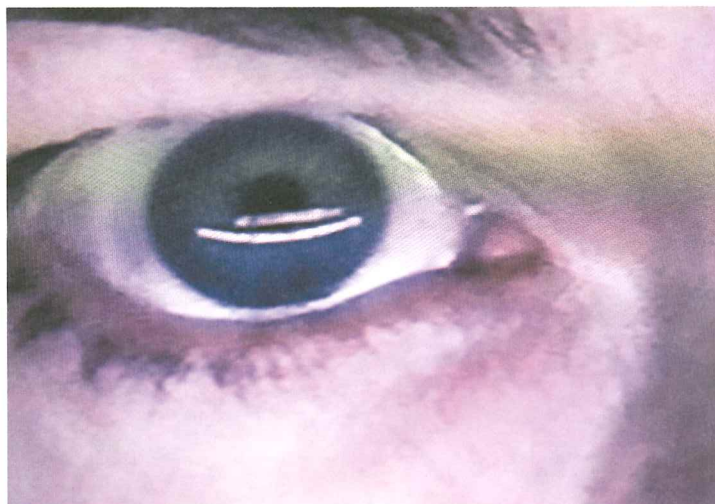
Maj 2011

TAGE UNTER
Stadttheater
Bern, Schweiz
April 2012

MIN MAND Thomas Bang

JEG Marina Bouras

EN FREMMED KVINDE Kirsti Kærn
MIN MAND Thomas Bang

EN FREMMED KVINDE Kirsti Kærn

Dramatiker
ARNE LYGRE
Oversætter
JULIE MAJ JAKOBSEN
Instruktør
ANNIKA SILKEBERG
Scenograf
REBEKKA BENTZEN
Tekniske ansvarlige
KIM GLUD
ISE KLYSNER KJEMS

Medvirkende
MARINA BOURAS
CAMILLA GJELSTRUP
THOMAS BANG
KIRSTI KÆRN
MARIE KRISTINE
MARSCHNER*

*3 års elev fra Skuespilleruddannelsen
ved Aarhus Teater

Teaterdirektør
Mick Gordon
Direktør
Henning Kærsgaard
Producent
Ebba Bertelsen
Produktionsleder
Kent Stensgaard
Dramaturg
Hanne Lund Joensen
Forestillingsleder
Bo Cornelius
Musik
Fredrik Arsæus Nauckhoff
Værksteder ved Aarhus Teater
Marketing
Simon Fernando
PR
Morten Daugbjerg
Trailer
Mikkel Cantzler Christensen

Programredaktion
Emilie Brøgger Jensen
Hanne Lund Joensen
Annika Silkeberg
Forlag
Columbine Teaterforlag
Fotos fra afsluttende prøver
Rumle Skafte
Programlayout
Jørn Moesgård as
Tryk
AKAPRINT / Ej Graphic

Tak til
Malerfirmaet Boma

Forestillingens varighed
ca. 1 time og 40 minutter
uden pause

Danmarkspremiere
Aarhus Teater
Studio
30. januar 2015

AARHUS TEATERS FONDE, SPONSORER OG SAMARBEJDSPARTNERE

FONDE

Købmand Herman Sallings Fond
Nykredits Fond

FORESTILLINGSPONSOR

Vilhelm Kiers Fond

MEDIEPARTNER

Jyllands-Posten

LEVERANDØRSPONSORER

Kvadrat

EVENTPARTNERE

Søren Jensen,
Rådgivende Ingeniørfirma
Stibo
Martin Professional
Pedersen & Nielsen

Læs mere på

AARHUSTEATER.DK
under Særligt for sponsorer

SAMARBEJDSPARTNERE

Advokatfirmaet Energi & Miljø
AFA JCDecaux
AKAPRINT/EJ Graphic
Bravida Danmark
C.F. Møller
Danmon Systems Group
Dansk Administrationscenter
Danske Bank
Delacour
El:Con
Enemærke og Petersen
Epinion
Handelsbanken
Harboe Skilte
Heyday
Holst, Advokater
Hustømmerne
JKS
Jyske Bank
Jørn Moesgård
EY

Lindpro
Malerfirma Dalsgaard og Co.
Mangaard Travel Group
MEYCO
Nordea
Nykredit
PWC
Schouw & Co.
Spar Nord Bank
Stark
Aarhus Havn

KULTURMINISTERIET
STØTTER
AARHUS TEATER

AARHUS TEATERS SPONSOR TALENTPRIS

Aarhus Teaters sponsorer støtter
fremtidens kunstnere

Talentprisen uddeles én gang pr. sæson, til en eller flere elever på enten Skuespilleruddannelsen eller Dramatikeruddannelsen ved Aarhus Teater. Prisen gives i form af eksklusiv undervisning eller ophold. Modtageren vælges af rektor for henholdsvis Skuespilleruddannelsen og Dramatikeruddannelsen, samt direktøren ved Aarhus Teater. Prismodtageren vil blive offentliggjort juni 2015 ved en reception på Aarhus Teater.